

Un cop de mà

Lèxic

Amb motiu de / En motiu de

Expressió que indica la circumstància que provoca un fet o una acció, o que hi dóna lloc. No és correcte substituir la preposició inicial *amb* per *en*.

*Li han dedicat un llibre **amb motiu de** la seva jubilació [i no pas ~~en motiu de~~].*

***Amb motiu del** nostre aniversari us convidem a un sopar al club.*

Gramàtica

Les construccions passives

Els verbs poden tenir veu activa: el subjecte fa l'acció expressada pel verb (*El secretari redacta l'acta*), o veu passiva: l'acció que expressa el verb recau sobre el que anomenem subjecte pacient (*L'acta és redactada pel secretari*).

Les oracions que duen el verb en veu passiva són les oracions passives. El verb en veu passiva es forma amb l'auxiliar *ser/ésser* i el participi del verb corresponent:

*La moció **va ser aprovada** pel Ple de l'Ajuntament [verb veu passiva].*

*L'informe **ha estat redactat** per la tècnica de l'Àrea [verb veu passiva].*

Cal evitar les passives massa llargues, com la de l'exemple següent:

× Seran adoptades les mesures correctores en el camp econòmic i jurídic que en aquell moment siguin considerades oportunes per part de l'Administració.

✓ L'Administració adoptarà les mesures correctores en el camp econòmic i jurídic que en aquell moment consideri oportunes.

En català, les oracions en veu passiva són realment poc habituals, més pròpies del llenguatge periodístic o científic; en la llengua parlada col·loquial no apareixen mai. Quan apareixen en la llengua més formal, reflecteixen la voluntat expressiva de situar en el primer lloc de la frase allò que es vol destacar.

La construcció habitual en el registre col·loquial és l'anomenada passiva reflexa, anomenada així perquè es construeix amb el pronom reflexiu *se* i el verb en tercera persona i en veu activa:

*El pont **es va construir** al segle XIX.*

Cal no confondre aquests tipus de construcció amb altres en què també s'usa el pronom *es* amb altres valors gramaticals (reflexiu, recíproc, indicador de verb pronominal) o amb les oracions impersonals, com ara:

***Es comenta** que no vindrà.*

***Es va aprovar** la proposta a la segona votació.*

Núm. 6

Juny
2011

CONSORCI PER A
LA NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA

CNL DEL
VALLÈS ORIENTAL

Un cop de mà

Altres aspectes

Criteris d'ús del guionet

Escrivim sense guionet els mots següents:

1. Les paraules derivades amb prefixos catalans. Per exemple: *arxi-* (*arximillionari*), *bes-* (*bescanvi*), *ex-* (*exdiputat*), *plus-* (*plusvàlua*), *pre-* (*precrisià*), *pro-* (*procreació*), *pseudo-* (*pseudoderivat*), *quasi-* (*quasidelicte*), *sobre-* (*sobreprotector*), *sots-* (*sotsdirector*), *ultra-* (*ultraconservador*), *vice-* (*vicepresidenta*).

Cal tenir en compte que en l'expressió *ex-libris*, la forma *ex-* no s'ha de considerar prefix sinó preposició d'una locució estrangera, i per tant no s'ha de tractar aquest cas com un derivat català del tipus que acabem de comentar.

2. Compostos a la manera culta, que són aquells el primer element dels quals té una forma prefixada acabada en *-o-* i de vegades en *-i-* (per exemple, *hispano-*, *afro-*, *psico-*, *socio-*, *físico-*, *labio-*, *denti-*, *pisci-*, etc.). Per exemple: *hispanoamericà*, *afroasiàtic*, *psicopedagog*, *sociocultural*, *físicoquímic*, *labiodental*, *dentinasal*, *piscicultura*...

3. Compostos catalans. Per exemple: *bocamoll*, *aiguarent*, *malnom*, *filferro*, *clarobscur*, *agredolç*, *gratacel*, *centpeus*, *milhomes*, *allioli*, *coliflor*, *vistiplau*...

Dins d'aquest grup, cal tenir en compte les excepcions següents, en què sí que s'escriu guionet:

- Si el segon element comença per *r-*, *s-* o *x-* i el primer acaba en vocal: *barbaroig*, *cama-sec*, *escura-xemeneies*...

- Si el compost resultant dona lloc a una lectura errònia: *Puig-reig*, *pit-roig*, *nyic-i-nyac*...

- Si el compost resultant té una forma molt estranya si s'escriu sense guionet. Per exemple: *qui-sap-lo*.

- Si el primer element duu accent gràfic: *pèl-roig*, *mà-llarg*...

- En compostos repetitius i expressius: *bum-bum*, *nyigo-nyigo*, *a corre-cuita*, *a mata-degolla*, *nap-buf*, *poti-poti*, *rau-rau*, *suca-mulla*, *xano-xano*, *xup-xup*, *ziga-zaga*, *zum-zum*...

Frasesologia

Fer la viu-viu.

Fer la xim-xim.

Ser un cagamiques.

Si plou a primers de juny, el bon temps és lluny.

Webs d'interès

Optimot: <http://optimot.gencat.cat>.

El corrector: <http://www.elcorrector.cat/>

Núm. 6

Juny
2011

CONSORCI PER A
LA NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA

CNL DEL
VALLÈS ORIENTAL